

**Lietuvos mokinių lotynų kalbos ir Antikos kultūros olimpiada
2017 m.**

Trečias – ketvirtus metus besimokantiems moksleiviams

Respublikinis etapas

Užduočių atlikimo laikas 2 val.

dalyvio kodas

Maksimalus taškų skaičius 92

Vertinimas:

TEKSTAS Caesar *Bellum Gallicum* VI. 14

Druides a bello abesse consuērunt neque tribūta unā cum reliquis pendunt. Militiae vacatiōnem habent. Tantis excitāti praemiis multi iuvenes et suā sponte in disciplīnam conveniunt et a parentibus propinquisque mittuntur. Magnum ibi numerum versuum ediscere debent. Itaque annos nonnulli vicēnos in disciplīnā permanent. Neque fas est ea litteris mandāre, cum (*nors*) in reliquis rebus, publicis privatisque, Graecis utantur litteris. Nam neque in vulgus disciplīnam efferri volunt neque eos, qui discunt, litteris confisos memoriam remittere. In primis hoc volunt persuadēre non interīre animas, sed ab aliis post mortem transīre ad alios <...>. Multa praeterea de sideribus atque eōrum motu, de mundi ac terrārum magnitudine, de rerum natūrā, de deōrum immortalium vi ac potestāte disputant et iuventūti tradunt.

druidēs, um m druidai – keltų žyniai
cōnsuēscō, suēvī, suētum, ere būti įpratusiam (kažką daryti); **consuērunt** – kontrahuota (sutraukta) forma
tribūtum, ī n mokestis, duoklė
unā cum kartu su
pendo, pependī, pēsum, ere (at)sverti, *čia* mokėti
mīlitia, ae f karo tarnyba
vacātio, ōnis f atleidimas nuo ko
praemium, ī n apdovanojimas, privalumas
excito, āre, āvī, ātum pakurstyti, paskatinti
iuvenis, is m jaunuolis
sponte sua savo noru, laisva valia
con-venio, vēnī, ventum, īre sueiti
propinquus, ī m giminaitis, artimas
versus, ūs m (poezijos) eilutė; eilės
ē-dīscō, ēdidicī, ere išmokti
vicēnī, ae, a po dvidešimt

fas n (nekait.) kas leidžiama
mando, āvī, ātum, āre perduoti, patikėti kam
ūtor, ūsus sum, utī naudotis
vulgus, ī n minia, liaudis
effero, extulī, ēlātum, efferre išnešti
cōnfīdo, fīsus sum, ere pasitikėti, pasikliauti
remitto, mīsī, missum, ere susilpninti, sumenkinti
volo, voluī, velle norėti
persuādeo, suāsī, suāsum, ēre įtikinti, įteigti
inter-eo, ī, itum, īre žūti, pranykti
ab aliis ad alios nuo/iš vieno pas kitus
sīdus, eris n žvaigždynas
motus, motūs m judėjimas
vis, - f jėga
iuventūs, ūtis f jaunuomenė
trādo, idī, itum, ere perduoti

I. TEKSTO SUVOKIMAS

a. Atsakykite į klausimus, pažymėdami teisingus atsakymus. Galimi keli teisingi atsakymo variantai.

1. Kodėl jaunuoliai renkasi druidų mokslą?

- a. sponte sua c. magnum numerum versuum ediscunt
b. neque fas est d. a parentibus mittuntur

2. Koks svarbiausias druidų mokymo metodas?

- a. litteris mandare c. memoriam remittere
b. multos versus ediscere d. disciplinam efferri

3. Kokiose gyvenimo srityse galai naudojami raštu?

- a. in rebus publicis privatisque c. in primis
b. in vulgus d. in disciplina druidum

4. Kokių dalykų moko druidai? (išbraukite neteisingą atsakymą)

- a. de sideribus et eorum motu c. de reliquis rebus publicis
b. de immortalitate animae d. de deorum vi ac potestate

5. Kuris iš šių dalykų yra svarbiausias druidų mokyme?

- a. de sideribus et eorum motu c. non interire animas
b. de rerum natura d. de magnitudine mundi

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 5).

Suma:

b. Naudodamiesi tekstu, lotyniškai atsakykite į klausimus:

Pagalbinis žodynas: sane (taip), ita est (taip), non ita est (ne), minime (visai ne, anaiptol)

1. Quibus praemiis druides utuntur?

- a. *a bello abesse consuerunt*
b. *tributa una cum reliquis pendunt*
c. *Militiae vacationem habent*

2. Num (ar) iuvenes in disciplinam druidum conveniunt contra voluntatem suam (prieš savo valią)?

Minime. Multi iuvenes sua sponte in disciplinam conveniunt.

3. Quam diu nonnulli iuvenes disciplinam druidum ediscunt? *annos vicanos*

4. Qua de causa tam diu in disciplina permanent? *Magnum numerum versuum ediscere debent.*

5. Nonne Galli litteris utuntur? *Non ita est. Galli Graecis litteris utuntur.*

6. Quibus de causis (dėl kokių priežasčių) nefas est diciplinam druidum litteris mandare?

- a. *In vulgus disciplinam efferri volunt.*
b. *neque eos, qui discunt, litteris confisos memoriam remittere*

7. Quid disciplina druidum de anima post mortem docet?

- a. *non interire animas*
b. *ab aliis post mortem transire ad alios*

8. Quibus de rebus druides disputant?

- a. *de sideribus atque eorum motu*
- b. *de mundi ac terrarum magnitudine*
- c. *de rerum natura*
- d. *de deorum immortalium vi ac potestate*

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 15).

Suma:

A. GRAMATIKA:

1. Kuris iš šių sakinių yra pabraukto sakinio teisingas vienaskaitos variantas?

Tantis excitati praemiis iuvenes in disciplinam conveniunt et a parentibus propinquisque mittuntur.

- a. Tanto excitatus praemio iuvenis in disciplinam convenit et a parente propinquoque mittitur.
- b. Tantis excitati praemiis iuvenes in disciplinam conveniunt et a parente propinquoque mittuntur.
- c. Tanto excitati praemio iuvenes in disciplinam convenit et a parentibus propinquisque mittitur.

2. Kuris iš šių sakinių yra pabraukto sakinio teisingas veikiamosios rūšies variantas?

Multi iuvenes in disciplinam druidum a parentibus propinquisque mittuntur.

- a. Multi iuvenes in disciplinam druidum a parentibus propinquisque mittunt.
- b. Multos iuvenes in disciplinam druidum parentes propinquire mittunt.
- c. Multi iuvenes in disciplinam druidum parentes propinquosque mittunt.

3. Pabraukite šiame sakinyje ablativo linksnio daiktavardžius:

Multa praeterea de sideribus atque eorum **motu**, de mundi ac terrarum **magnitudine**, de rerum **natura**, de deorum immortalium **vi** ac **potestate** disputant et iuventuti tradunt.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 2 taškus (daugiausia 6).

Suma:

4. Suraskite tekste ir įrašykite būdvardžius, įvardžius, skaitvardžius, kurie suderinti su šiais daiktavardžiais. Parašykite jų skaičių, linksnį, giminę (pvz., pl. Nom. f):

praemiis	<i>tantis</i>	<i>pl. abl. n</i>
numerum	<i>magnum</i>	<i>sg. acc. m</i>
annos	<i>vicenos</i>	<i>pl. acc. m</i>
rebus	<i>reliquis, publicis, privatisque</i>	<i>pl. abl. f</i>
deorum	<i>immortalium</i>	<i>pl. gen. m</i>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 2 taškai (daugiausia 10).

Suma:

5. Suraskite tekste ir įrašykite nurodytos formos veiksmažodį:

perfectum	<i>consuerunt</i>
coniunctivus	<i>utantur</i>
praesens indicativi passivi	<i>mittuntur</i>
infinitivus praesentis passivi	<i>effferri</i>
participium perfecti passivi	<i>confisos</i>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai įrašytą žodį 2 taškai (daugiausia 10).

Suma:

C. LOTYNIŠKI POSAKIAI

1. Vilniaus katedros varpinėje yra šeši varpai, nulieti ir sumontuoti Vokietijos meistrų 2002 m. Pagal tradiciją kiekvienas varpas turi vardą, simbolinį ženklą ir lotynišką įrašą. Ką reiškia tie įrašai? Suveskite poras.

Spes nostra firma

Mūsų viltis tvirta

Omni die dic Mariae

Kiekvieną dieną šlovinki Mariją

Zelatus sum pro Deo

Degu uolumu Viešpačiui

Dominus regnavit a ligno

Viešpats karaliavo nuo [kryžiaus] medžio

Gaudeamus in Domino

Džiaukimės Viešpatyje

Vince malum in bono

Blogį nugalėk gerumu

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 0,5 taško (daugiausia 3).

Suma:

2. Užbaikite lotyniškas sentencijas, išverskite jas.

- Feci quod potui, faciant *meliora potentes* . *Padariau, ką galėjo, galintys (kas gali) tepadaro geriau.*
- Omnia *mea mecum* porto. *Visa, kas mano, su savimi nešuos.*
- Ut desint vires, tamen est *laudanda voluntas* . *Nors stinga jėgų, bet pagirtinas noras.*
- De gustibus non est *disputandum* . *Dėl skonio nesiginčijama.*
- Edimus, ut vivamus, non *vivimus* ut *edamus* . *Valgome, kad gyventume, o ne gyvename, kad valgytume.*

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai užbaigtą posakį 1 taškas, už kiekvieną teisingą vertimą 1 taškas (daugiausia 10).

Suma:

3. Įrašykite pagal prasmę tinkančius lotyniškus posakius.

communis opinio, ab ovo, in corpore, cum laude, terra incognita, tabula rasa, post factum, primus inter pares, post scriptum, sapienti sat, deus ex machina, in medias res

1. Ilgai laukta žinia atėjo jau post factum, kai nieko nebebuvo galima pakeisti.
2. Svarbiausią žinią jis parašė ne pačiame laiške, bet post scriptum.
3. Jis buvo puikus studentas ir baigė universitetą cum laude (su pagyrimu).
4. Homeras *Iliadoje* nepasakoja viso Trojos karo ab ovo (nuo pradžios), bet iškart eina in medias res (prie reikalo esmės).
5. Šiandien į paskaitą susirinko visa grupė in corpore.
6. Netikėtai, tarsi deus ex machina, atėjo problemos sprendimas.
7. Nieko neišmanau apie šitą dalyką, man tai visiška terra incognita.
8. Jauno žmogaus siela yra tarsi tabula rasa, į kurią auklėtojai ir mokytojai stengiasi įrašyti gerus bruožus ir dorybes.
9. To kas pasakyta, pakanka, sapienti sat (išmintingas supras).
10. Ilgą laiką egzistavo communis opinio, kad Kapitolijaus vilkė yra etruskų darbo bronzinė skulptūra, sukurta VI a. pr. Kr. Tačiau neseniai tuo suabejota.
11. Skirtingai nei Julijus Cezaris, Oktavijanas Augustas nesivadino diktatoriumi, bet tik princepsu, t. y. pirmuoju senatorių sąrašė. Tuo stengėsi pabrėžti, jog yra primus inter pares (pirmas tarp lygių).

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai įrašytą posakį 1 taškas (daugiausia 12).

Suma:

D. ANTIKOS KULTŪROS ŽINIOS

1. Ką romėnai vadino kalkuliatoriumi (*calculator*)? *teisingais laikėme abu varinatus*

a. skaičiavimo prietaisą	c. kambarį, kuriame buvo sudėti skaitytuvai
b. <u>skaičiavimo mokytoja</u>	d. <u>apskaitininką, tvarkančią namų ūkį</u>

2. Ką graikai vadino *paidagogu*?

a. iškalbos mokytoją	c. <u>verga, lydėjusi vaiką į mokyklą</u>
b. skaičiavimo mokytoją	d. apskaitininką, tvarkančią namų ūkį

3. Kokią sritį globoja graikų dievas Hermis?

- a. žemdirbystę; b. gydymą; c. vedybas; d. prekybą

4. Kuri deivė, pasak Homero, tarnavo Dzeusui kaip pasiuntinė?

- a. Iridė; b. Eileitija; c. Hebė; d. Eridė

5. Kurio graikų dievo šventas augalas yra lauras?

- a) Apolono, b) Hermio, c) Dioniso, d) Poseidono

6. Kurios graikų deivės šventas paukštis yra povas?

- a) Artemidės, b) Atėnės, c) Heros, d) Afroditės

7. Kurios deivės epitetas yra Partena?

- a) Heros, b) Atėnės, c) Artemidės, d) Afroditės

8. Kuriai deivei garsioji audėja Arachnė metė iššūkį?

- a) Artemidei, b) Afroditei, c) Herai, d) Atėnei

9. Kuo vardu buvo milžinas, kuriam Odisejas išdūrė vienintelę akį?

- a) Kiklopas, b) Polideukas, c) Polifemas, d) Kastoras

10. Kurie du graikų poliai kovėsi Peloponeso kare?

- a. Atėnai ir Sparta; b. Atėnai ir Tebai; c. Sparta ir Tebai; d. Korintas ir Atėnai

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 10).

Suma:

11. Kai kurie žymūs romėnai gavo pravardes (*cognomina*) už savo pergales, nuopelnus ar kitokias savybes. Susiekite: asmuo – pravardė – ką ji reiškia.

Gajus Julijus Cezaris Oktavijanas	<i>Augustus</i>	Išaukštintasis
Publijus Kornelijus Scipijonas	<i>Africanus</i>	Afrikietis
Gnėjus Pompėjus	<i>Magnus</i>	Didysis
Fabijus Maksimas	<i>Cunctator</i>	Delsėjas
Lucijus Kornelijus Sula	<i>Felix</i>	Laimingasis
Markas Licinijus Krasas	<i>Dives</i>	Turtingasis

Cunctator, Dives, Felix, Africanus, Augustus, Magnus

Laimingasis, Turtingasis, Didysis, Delsėjas, Išaukštintasis, Afrikietis

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai įrašytą žodį 0,5 taško (daugiausia 6).

Suma:

12. Perskaitykite lietuvių poetų posmus ir atsakykite į klausimus.

Tačiau vidurdienis tamsėja,
Ir krūpteli staiga širdis,
Atminusi, kad pats pasėjau
Šion žemėn slibino dantis.

(Jonas Strielkūnas,
iš ciklo *Kolchidės jumbai*)

Pelkių tyloj švilpiniuoja Pano skudučiai,
Giriose briedžiai geria iš gėlo šaltinio,
Paparčių pavėsyje plazda vėjo plaukai
palaidi.

(Henrikas Nagys, *Idilė*)

Dabar mano motina – Vilniaus baroko
Alma Mater: dabar ji mane, filomatų
Ir filaretų mokinį, globia ir moko...

(Eduardas Mieželaitis,
Alma mater)

Koks mitinis veikėjas čia kalba? *Jasonas*

Kas yra Panas? *Graikų miškų dievybė // ožiakojis dievas // bandų ir piemenų globėjas ir pan.*

Koks frazeologinis posakis susijęs su šiuo vardu?

paniška baimė

Kaip Pano instrumentas buvo vadinamas Antikos laikais? *siringė*

Apie ką kalba poetas? *apie Vilniaus universitetą*

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 5).

Suma: